

YOSHLARNI HARBIY VATANPARVARLIK RUHIDA TARBIYALASH SAMARADORLIGINI OSHIRISH OMILLARI

Ganiev Botir Muxitdinovich

*Ichki ishlar vazirligi, Malaka oshirish
instituti katta o‘qituvchisi, podpolkovnik*

Annotatsiya: Ushbu maqolada yoshlarni O‘zbekiston Respublikasi Qurolli Kuchlari safida xizmat qilish uchun tayyorlash davlat miqyosidagi vazifa ekanligini inobatga olib, shu vazifani hal qilishda chaqiruvga qadar boshlang‘ich tayyorgarlik, jumladan fuqaro muxofazasi bo‘yicha tayyorgarlikni umumta‘lim o‘quv muassasalarida va o‘rta maxsus kasb – hunar ta‘limi muassasalarida uzluksiz olib borish orqali yoshlarda vatanparvarlik ruhida tarbiyalash omili ekaligi haqida so‘z boradi.

Kalit so‘zlar: Vatanparvarlik, yoshlarni yoshlarni chaqiruvga qadar tayyorlash, harbiy vatanparvarlik, milliy o‘zlikni anglash.

Yoshlar – Vatanimizning, millatimizning kelajagidir. Vatanimiz taqdirini ularga ishonib topshirar ekanmiz, avvalo ular zimmalariga yuklatilayotgan murakkab va mas‘uliyatli vazifani butun mohiyati ila chuqur anglashlari, unga o‘zlarini hissalarini qo‘shishlari lozim. Zero, Vatanni sevish, unga mehr-muhabbat qo‘yish bevosita har kimning shu yurt ravnaqi yo‘lida amalga oshirayotgan bunyodkorona ishlari bilan belgilanadi.

Milliy o‘zlikni anglashning rivojlanishida milliy vatanparvarlik g‘oyalari bilan sug‘orilgan, teran fikrlovchi yoshlarni tarbiyalash katta ahamiyatga egadir. Shuning uchun Vatan himoyasiga tayyorlanayotgan yoshlarimizning har biri yuksak vatanparvarlik ruhida tarbiyalanishi shart. Vatanparvarlik – yuksak insoniy fazilat hisoblanadi. Vatanparvarlik komillikning eng yorqin jihatlaridan biridir. Shuning uchun ham Hadisi Sharifda «Vatanni sevmog‘ - iymondandur» deb da‘vat qilinadi.

Vaholanki, o‘tmishda jahon sivilizatsiyasiga ulkan hissa qo‘shgan xalqning bugungi avlodlari, o‘z meroslarining jahon xalqlari tomonidan e‘tirof etilishini ta‘kidlab o‘tish joizdir, zero ularda bu kabi his – tuyg‘ular milliy g‘urur hamda ruhiy barkamollikka yetaklaydi, milliy o‘zligini anglashga intilishini kuchaytiradi.

Harbiy vatanparvarlik tarbiyasi jismoniy tarbiya bilan o‘zviy bog‘liq suratda olib borilganidagina yaxshi natija beradi. Shuning uchun harbiy vatanparvarlik tarbiyasini jismoniy tarbiyasiz tasavvur qilib bo‘lmaydi. Sovuqqa va issiqqa bardoshli bo‘lish, kasalliklarga tezda berilmaslik, qiyinchiliklarni yengish, irodalilik. sabot – matonatlik, tez va chaqqon harakat qila bilish kabi Vatan mudofaachisiga xos fazilatlarni talaba – yoshlar va o‘qituvchilarda rivojlantirishda jismoniy tarbiya va sport o‘inlarining roli

benihoyat kattadir.

Yoshlarni vatanparvarlik ruhida tarbiyalash, ularni Vatan mudofaasiga jismonan va ma’naviy jihatdan tayyorlash zarurligi hozirgi kunning dolzarb vazifalaridan biridir.

Umumta’lim o’quv muassasalarida, o’rta maxsus kasb – hunar ta’limi muassasalarida o’quvchilarni, shu jumladan oliy ta’lim dargohlarida ta’lim olayotgan talaba – yoshlarni harbiy vatanparvarlik ruhida tayyorlash endilikda ta’lim – tarbiya ishlarining barcha tizimlari orqali amalga oshirilmoqda.

Darhaqiqat, Vatanga nisbatan chinakam sadoqat uni himoya qilishga ham qodir bo’lishni talab etadi. O’quvchilarni harbiy vatanparvarlik ruhida tarbiyalash barcha turdagi faoliyat ko’rsatayotgan ta’lim muassasalarining asosiy o’rin egallashi darkordir.

Mamlakatimiz mudofaasini mustahkamlash masalalarini muvaffaqiyatli hal etish yoshlar tarbiyasi, siyosiy ongi, mehnat faoliyati va ilmiy-texnika rivojlanishi tezligi bilan chambarchas bog’liqdir.

Tarbiyalash - bu insonlarni jamiyat uchun jismoniy - aqliy mehnatga yoki boshqa foydali faoliyatga yo’naltirish, shu bilan birga ko’p qirrali ijtimoiy vazifalarni bajarishga tayyorlashning ob’ektiv asoslangan jarayonlardan iborat. Harbiy vatanparvarlik tarbiyasi uning ajralmas qismi hisoblanadi.

Harbiy vatanparvarlik tarbiyasining metodologiyasi va ilmiy asoslari insoniyat omiliga nisbatan qo’llaniladi. Bu tushunchaga insonning g’oyaviy-siyosiy, ma’naviy jismoniy va boshqa fazilatlari yig’indisi kiradi.

Harbiy vatanparvarlik tarbiyasining nazariy va amaliy asoslarida O’zbekiston Konstitutsiyasi, O’zbekiston Respublikasi Prezidentining Vatanparvarlik va mustaqil Vatan himoyasi haqida g’oyalari, Oliy Majlis qonun va qarorlari, Oliy va o’rta maxsus ta’lim vazirligi, Halq ta’limi vazirligi, Mudofaa vazirligining buyruq va ko’rsatmalari, harbiy pedagogika va psixologiya, harbiy fanlar va boshqa qoida hamda me’yoriy hujjatlar o’rin olgan.

Vatan himoyasi haqidagi asosiy hujjat davlatimizning „Mudofaa to’g’risida”gi Qonunida aks etgan. Ushbu Qonun mudofaani tashkil etishning hamda O’zbekiston Respublikasi Qurolli Kuchlarni boshqarishning huquqiy asoslarini belgilab, mamlakat mudofaasini ta’minlashda davlat organlarining vakolatlarini, shuningdek fuqarolarning o’zini o’zi boshqarish organlari, korxonalar, muassasalar, tashkilotlar va fuqarolar ishtirokini aniqlab beradi.

Talaba - yoshlarni harbiy vatanparvarlik tarbiyasida pedagogika va psixologiya qoidalaridan keng foydalanilinish katta ahamiyat kasb etadi.

Harbiy ta’limini murakkab ijtimoiy-pedagogik jarayon bo’lib, unda asosan quyidagilarini anglash lozim: talaba – yoshlarni bilim, ko’nikma va malakalar bilan qurollantirish; ularda o’z Vatanining qurolli himoyachisi uchun zarur shaxsiy xislatlarni tarbiyalash; komil inson sifatida rivojlantirish, yuzaga kelgan turli

vazifalarni hal qilishga ijodiy yondashish malakalarini rivojlantirish va ular oldida turgan vazifalarni bajarishga va har xil vaziyatda muvaffaqiyatli harakat qilishga ruhiy tayyorlikni shakllantirish. Vaholanki, "Vatan hissi, Vatan tushunchasi biz uchun sajdagohday muqaddas, pok va ulug'" – deb ta'kidlagan I.A.Karimov.

Buyuk ma'rifatparvar Abdulla Avloniy aytgan: "Fan - bu dunyo boyligi. Bilim – insonning oliy va muqaddas yutug'i. Zero bilish ko'zgu kabi, bizga dunyoga qarashimizni, intilishlarimizni ko'rsatadi. Qilich kabi aqlimizni, fikrimizni o'tkirlaydi".

Hozirgi paytda harbiy vatanparvarlik tarbiyasining mazmuni va jarayoni Respublikamizning o'quv muassasa ta'lim tizimi bilan yangilanishi, mamlakat ijtimoiy – iqtisodiy rivojlanishi jadallashuvi, Vatan himoyasidagi insoniy omillar o'rnining o'sib borishi va jangovar mehnat tashkilidagi keskin o'zgarishlari bilan yuzaga kelgan an'analar bilan boyishi kerak.

Yoshlarni Vatan himoyasiga tayyorlashning qayta ko'rilishi harbiy vatanparvarlik tarbiyasining mazmuniy va tashkiliy – uslubiy tomonlaridan to'laroq foydalanishni talab qiladi. Tarbiyaviy tadbirlar samaradorligi taxlili, harbiy vatanparvarlik tarbiyasining amaliyoti bilan berilgan va tekshirilgan an'anaviy shakllarni tanlash va mustaxkamlash, yoshlarni Vatan himoyasiga tayyorlash vazifalarini zamonaviy sharoitlarda yanada to'la tadbiriq qiladigan yangi shakllarini qidirish zarur.

O'quv yurtlarida harbiy vatanparvarlik tarbiyasi quyidagi maqsadlarda o'tkaziladi:

- Halqiga sadoqat, Vatan tarixiga va an'analariga chuqur hurmatda bo'lishni shakllantirish;

- Prezident Farmonlari, Oliy Majlis va O'zbekiston Respublikasi hukumati qonun va qarorlarini so'zsiz bajarish lozimligi ruhida tarbiyalash;

- O'zbekiston xalqlari jangovar vatanparvarlik an'alarini targ'ibot qilish, yoshlarda harbiy xizmatga va armiyaga muhabbat, yuksak ma'naviy - jangovar xislatlar, harbiy Qasamyod va harbiy Nizomlarni bajarishda shaxsiy javobgarlik hamda jasurlik, intizomlilik, zukkolik, o'z Vatani himoyasiga doimo tayyor bo'lishni tarbiyalash.

Harbiy vatanparvarlik tarbiyasining asosiy mazmuni:

- Vatanini himoya qilishda O'zbekiston Respublikasi fuqarolarining Konstitutsion burchini tushuntirish;

- O'zbekiston Respublika mudofaasini kelgusida kuchaytirish masalalari bo'yicha xukumat qarorlari bilan tanishish;

- O'zbekiston Respublikasi Qurolli Kuchlari bilan hal qilinadigan masalalar va ularning vazifasi va xususiyatlarini tushuntirish;

- O'zbekiston Respublikasi "Umumiy harbiy majburiyat va harbiy xizmat to'g'risi"gi qonuni, harbiy Qasamyod va harbiy Nizomlarning asosiy talablarini

o‘rganish va o‘zlashtirish;

- yoshlarni harbiy xizmatga tayyorlashning maqsad va vazifalarini tushuntirish;

- ajdodlar merosi, buyuk va jasur ota - bobolarimizning jangovar an’ana udumlarini targ‘ibot qilish.

Bizning an’analarimizda har bir vatanparvar uchun qadrlı bo‘lgan tuyg‘ularni davom ettirish. Mustaqil O‘zbekiston Respublikasida yangi jamiyat kurshida yangicha an’analarni shakllantirish. Bunda ulug‘ xalqimiz, uning yosh avlodlari tarix bilan doimiy ravishda hayotiy aloqani his qilishi, o‘z muqaddas an’analarini butungi kunda davom ettirilishi, ushbu an’analar xalqimizning faxri va shuxrati ekanligini to‘liq his qilib, anglab yetmoqliklari zarurdir. Shuningdek shu muqaddas zaminimiz vorisi bo‘lmish yoshlarni vatan himoyasiga doim tayyorlik ruhida tarbiyalashda harbiy qasamiyotni o‘rgatib borish o‘rinli deb hisoblaymiz.

Harbiy qasamyod davlat miqyosida katta ahamiyatga ega bo‘lgan hujjatdir. Shuning uchun umumta’lim maktablarida olib borilayotgan “Yoshlarni chaqiruvga qadar boshlang‘ich tayyorgarlik” dars mashg‘ulotlarida harbiy qasamiyotni mazmun mohiyatini ochib berish va yod olishga alohida e’tibor qaratish, yoshlardagi vatanparvarilik hissini va ma’suliyatini oshirishga xizmat qiladi.

Harbny Qasamyoda shunday deyiladi:

Men, O‘zbekiston Respublikasi Qurolli Kuchlari safiga kirar ekanman, xalqimga, Prezidentimga sodiq bo‘lishga tantanali ravishda qasamyod qilaman. Men O‘zbekiston Respublikasining Konstitutsiyasini va qonunlarini muqaddas bilib, ularga rioya etishga, harbiy nizomlarni, komandirlar va boshliqlarning buyruqlarini so‘zsiz bajarishga, harbiy nizomga qat’iy rioya qilishga, halol, jasur va sergak jangchi bo‘lishga qasamyod qilaman.

So‘nggi nafasim qolguncha ona-Vatanimning sadoqatli farzandi bo‘lib qolishga, harbiy xizmatning butun mashaqqat va qiyinchiliklarini sabot bilan yengishga, davlat va harbiy sirlarni mustaxkam saqlashga ajdodlarim ruhi oldida qasamyod qilaman.

Jonajon O‘zbekistonimning nurli istiqboli uchun uning davlat manfaatlari va mustaqilligining himoyachisi bo‘lishga qasamyod qilaman.

Agar men ushbu tantanali qasamyodimni bo‘zsam, qonunlarda belgilangan jazoga va xalqning nafratiga muhtalo bo‘lay.

Xulosa

Vatanparvarlik bu-yurtimizda mavjud bo‘lgan saloxiyat va boyliklarni ishga solish, ulardan oqilona foydalanish, o‘z kuch imkoniyatimizga, ota-onalarimizdan qolgan bebaho meros, milliy urf-odat va an’analariga suyanish, qadriyatlarni tiklash, bir-birimizga yelkadosh bo‘lish extiyojini har tomonlama tushunib yetish demakdir.

Vatanparvarlik, bu-O‘zbekistonda xukm surayotgan tinchlik va osoyishtalikni, jamiyatimizdagi bunyodkorlik muhitini, biz barpo etayotgan farovon va osuda hayotni

tuzish, tabora kuchga kirayotgan davlatimizni ag‘darish, tanlagan yo‘limizdan qaytarish, odamlarning yuragiga vaxima va qo‘rquv solish hisobidan ularning ertangi kuniga bo‘lgan ishonchini yo‘qotish, bir-biriga qarshi qo‘yish, yurtimizda, mintaqamizda o‘z manfaati, o‘z siyosatini o‘tkazishga harakat qilayotgan g‘animlarga qarshi kurash demakdir.

Jamiyat rivojlangani sari katta ahamiyat kasb etadigan ma‘naviy qadriyatlardan biri - vatanparvarlik tuyg‘usidir. Vatanparvarlik ona-yurtning, xalqning tarixi va taqdiriga chuqur hurmat bilan qaraydigan, Vatan manfaatlari yo‘lida fidoiylik namunalarini ko‘rsatishga qodir bo‘lgan shaxslarga xos fazilat. Vatanga, xalqga bo‘lgan hurmat, muhabbat, ishonch tuyg‘usi muayyan umumiy manfaatlar, maqsadlar asosida shakllanib, kishilarning qalbidan chuqur o‘rin oladi, faoliyatiga ta’sir etadi.

Adabiyotlar:

1. Mirziyoyev Sh.M. Buyuk kelajagimizni mard va olijanob xalqimiz bilan birga quramiz. T.: “O‘zbekiston”, 2017.
2. Mirziyoev Sh.M. “Qurolli Kuchlarimiz – mamlakatimiz barqarorligi va taraqqiyotining mustahkam kafolatidir” Xavfsizlik kengashi majlisidagi nutqi. // “Vatanparvar”, 2018 y., 2-son.
3. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining «Yoshlarni ma‘naviy-axloqiy va jismoniy barkamol etib tarbiyalash, ularga ta’lim-tarbiya berish tizimini sifat jihatidan yangi bosqichga ko‘tarish chora-tadbirlari to‘g‘risida» 2018 yil 14 avgustdagi Q-3907-son qarori
4. Nasriddinov Ch.R. Harbiy psixologiya. Toshkent. «Fan» nashriyoti 2004.
5. E.Umarov, M.Abdullaev. Ma‘naviyat asoslari. “Sharq” nashriyoti 2005y.
6. O‘zbekiston Respublikasi Mudofaa Vazirining D-7, D-16, D-17 ko‘rsatmalari. 2003y.
7. Inoyatov I.Yu., Abilov M.X. «Vatan himoyasi muqaddas burch» Toshkent. “O‘zbekiston”. 2001y.
8. Respublika ma‘naviyat va ma‘rifat markazi «Erkin va farovon hayotni yuksak ma‘naviyatsiz qurib bo‘lmaydi». Toshkent. “O‘zbekiston”. 2006y.